

actu suspendi etiam a superiori, si cum inferiori necessariam connexionem habeat, vel illum includat; sic suspensus a diaconatu censetur suspensus a sacerdotio, licet non e converso. Ita ergo in praesenti suspensus a commutando, eo ipso est suspensus a dispensando, quia si prohibetur illi minor dispensatio, ergo a fortiori major. Item qui prohibetur commutare, prohibetur auferre vinculum voti a tali materia; ergo multo magis prohibetur auferre simpliciter. Item qui prohibetur commutare, prohibetur commutare in minus, quia hoc quoddam commutare est, et absoluta prohibitio generis comprehendit omnes species, ut ex materia de suspensione constat; ergo prohibetur dispensare, cum vix possit fieri dispensatio sine mixtione alicujus commutationis. Estenim incredibile prohiberi optimum et moralem modum dispensandi, et relinqui liberam potestatem dispensandi pure, et sine tali moderatione. Neque haec est ampliatio rigoris seu poenae, sed est explicatio eorum quae tacite involvit. Unde e contrario ex vi illationis non valebit consecutio: Suspenditur quis ab actu dispensandi; ergo ab actu commutandi. Quia non ita involvitur dispensatio simpliciter in secundum quid, neque totum in parte, sicut e converso; et ita responsum est ad primam probationem. Ad secundam dicitur, id, quod assumitur de Episcopo suspenso ad minores ordines conferendos, non esse suspensum a collatione majorum, non esse certum, sed dubium. Deinde dico nou esse simile, quia illi actus non ita comparantur, ut major includat minorem, sed tantum quod supponat illum. Unde ex parte conferentis non habent essentiali ordinem, sed tantum ex parte recipientis. Ad tertiam respondet, in illis juribus vel indultis distincte poni commutationem et dispensationem ad majorem claritatem, et ad tollendam opinionum ambiguitatem. Superrat hoc loco dubium, an haec potestas delegata extendatur ad reservata. Sed quia supponit cognitionem votorum reservatorum, infra commodius tractabitur.

CAPUT XIII.

AN FACULTAS DISPENSANDI VEL COMMUTANDI VOTA
RESTRINGATUR AD EMISSA, VEL EXTENDATUR
AD EMITTENDA?

1. Diximus de facultate delegata, et actu ejus; nunc superest explicanda materia ejus; et quia quando illa est certa et determinata in

particulari, nullam habet dubitationem, ideo hic solum agimus de facultate generaliter concessa. Et primum occurrebat quæstio, an sub illa comprehendantur vota reservata; sed quia de votis reservatis infra agendum est, illic eam reservamus. Supponimusque sub tali concessione comprehendendi quælibet vota non reservata Papæ, quæ Episcopalia dici solent, sive concessio contineat expresse distributionem omnium votorum, sive sit absolute ad vota dispensanda, quia in his votis nulla est ratio diversitatis, et in talibus formulis concessionum indefinita æquivalet universalis, cum non possit habere alium legitimum sensum, quia alias materia concessionis esset indeterminata, et incerta, cum non sit major ratio de una quam de alia. Dices: possent intelligi excepta vota reservata Episcopis, sicut in casibus vel censuris reservatis dicitur. Respondet non esse simile, quia non sunt vota proprie reservata Episcopis, sed omnia vota sunt episcopalis jurisdictionis per se, et jure ordinario, ut supra dixi; et ideo quando delegantur vota, eo ipso delegantur vota Episcopalia, ac subinde fit delegatio cum indifferencia, et universalitate ad omnia, si nullum vatum expresse excipiatur. Quod interdum fieri solet, ut Innocentius VIII, in facultate concessa Minoribus, exceptit peregrinationum vota quæ duas dietas excederent, et tunc exceptio etiam confirmat concessionem quoad cætera omnia.

2. De hac ergo facultate, si sit perpetua, clarum est extendi ad omnia tempora, utpote in privilegiis concessis religiosis. Contingit autem dari pro certo tempore, et tunc etiam constat dari propter vota, quæ jam sunt emissæ, quando illa conceditur, quia hoc satis expresse in talibus rescriptis dicitur, et ad hoc maxime ordinantur. Imo idem certum est de votis emissis ante promulgationem seu applicationem privilegii, etiamsi fuerint emissæ post concessionem Romæ factam; verbi gratia, conceditur Bulla Cruciate Romæ, ante duos vel tres annos; promulgatur autem hic hodie, et conceditur pro uno anno: clarum est vota emissæ ante promulgationem, posse commutari per talem Bullam, tum quia simpliciter præcedunt tempus concessionis, ut incipit habere effectum; tum etiam quia alias si concessio esset valde antiqua, ut in Bullis confraternitatum, et similibus, gratia esset nullius momenti. Itaque de illo tempore nulla est controversia inter auctores.

3. Difficultas quæstionis. — Prima opinio.

CAP. XIII. AD QUÆ VOTA EXTENDATUR FACULTAS DISPENSANDI, ETC.

1103

— Secunda opinio. — Dubium ergo est de votis emissis intra tempus, pro quo fit concessio, ut in exemplo positio de Bulla Cruciatæ, est difficultas de votis factis in discursu anni pro quo conceditur, et in Jubilæo, verbi gratia, quod intra quindecim dies obtainendum est, de votis in illis metis emissis, ut potest contingere. Prima opinio asserit, intelligenda esse talia indulta de solis votis antea emissis, quia incongruum est ut ante emissa vota detur facultas obtainendi dispensationem ab illis. Tenant Soto, d. q. 4, art. 3; et Cordub., in Sum. Hispan., q. 149, qui in hoc constituant differentiam inter vota et censuras, seu casus reservatos, quia dispensatio votorum (ait Soto) non spectat ad forum poenitentiæ, sicut absolutio a censuris vel culpis; sed est specialis facultas, quam Pontifex concessit, ac si tunc vovens dispensationem postulasset. Secunda opinio distinguit inter potestatem dispensandi et commutandi, et de priori fatetur cum Soto, non extendi ad vota emissa in tempore concessionis. De potestate autem commutandi dicit contra Sotum, extendi etiam ad hæc vota. Ita tenuit idem Cordub., lib. 5 de Indulg., q. 37, et sequitur Ludovic. Lop., 2 p., cap. 9, sub tit. de Clavib., solumque fundantur, quia commutatio facilius conceditur, cum non tollatur simpliciter vinculum voti, et ita in illa cessat congruitas, quam Soto consideravit.

4. Omnia vota emissa etiam intra tempus concessionis possunt dispensari, ac commutari illi cui concessa est dispensatio. — Veritas tamen est, sub talibus concessionibus comprehendendi omnia vota, quibus ligatus est qui dispensatur, eo tempore quo fit dispensatio ab habente potestatem delegatam, quocumque tempore prius fuerint emissæ, etiamsi primo die præcedente sint facta, ut sic rem declarerem. Ita docet et optime confirmat Navar., d. c. 12, n. 8; et Comment. de Jubilæo, notab. 24, n. 4 et 5. Probatur ex forma concessionis, quæ est, verbi gratia, ut confessor possit commutare omnia vota quæ poenitens habuerit; sed hæc universalis concessio non est determinanda nisi ad vota, quæ tunc habet cum commutationem petit; ergo. Probatur minor, quia illa concessio, quatenus est potestas dispensandi, est gratia, favor et beneficium principis; ergo non est restringenda, sed potius amplianda, quantum verba propriissime intellecta patiuntur; illa autem verba propriissime recipiunt hunc secundum sensum, ut est per se notum; ergo. Secundo, quia, ut verba admittant illam restrictionem quam alii fin-

gunt, oportet aliquid addere vel subintelligere in verbis, quod fieri non debet, alias pro libito posset quis aliam additionem et limitationem excogitare, si fortasse sibi congruae videantur.

5. Tertio, in multis privilegiis hujusmodi est moraliter impossibilis illa additio, vel clare contra intentionem concedentis; ut si per Bullam confraternitatis alicuius conceditur illa gratia omnibus confratribus, sine dubio non conceditur pro votis tantum emissis ante ingressum et receptionem in confratrem, sed multo magis pro his quæ emiserit, quamdiu fuerit confrater; idem est in religiosis et similibus. Idem ergo est de Bulla Cruciatæ (de qua specialiter loquitur Soto), nam si conceditur pro uno anno, verbi gratia, eamdem proportionem servat ad illum annum, quam servaret ad totam vitam, si pro tota concederetur; non ergo valet tantum ad commutationem votorum emissorum ante receptionem vel promulgationem Bullæ, sed etiam ad omnia quæ in discursu illius anni emittentur, si intra eumdem annum dispensatio vel commutatio eorum petatur; sicut si esset concessio pro decem annis, ad omnia vota in illis facta extenderetur, et si pro tota vita, ad omnia futura in discursu vitæ; est enim eadem proportio et ratio, nam si in diuturno tempore non est necessaria illa restrictio, cur erit in breviori? Quarto, urget illa ratio, quod potestas absolvendi a censuris et casibus reservatis extenditur ad futura; ergo et potestas dispensandi et commutandi. Patet consequentia, quia nulla ratio differentiæ assignatur. Nam quod Soto ait, solutionem a casibus pertinere ad forum poenitentiæ, aliam vero esse facultatem specialem, quid refert ad causam? Nam esto hoc ita sit, nihilominus forma concessionis est æque indefinita vel universalis; nec magis est necessaria limitatio in una quam in alia, nec est alia ratio congruitatis, ut statim declarabitur.

6. Atque hæc rationes concludunt non esse verisimilem distinctionem secundæ opinionis. Primo, quia rationes factæ eamdem vim habent in dispensatione, ut facile applicanti patet. Secundo, quia si concessio dicat expresse, ad commutandum et dispensandum in votis, incongruum valde esset unam partem intelligere cum restrictione de votis uno tempore factis, et aliam sine limitatione de præteritis et futuris, quia hoc ostendit voluntariam esse additionem, et non esse fundatam in verbis; ergo idem est, etiamsi dispensatio

tantum in indulto exprimatur, maxime cum æquivalens sit, ut supra dixi. Tertio, quia incongruitas, quam Soto consideravit, nulla revera est; quia quod votum possit dispensari a pluribus ex justa causa, nullum inconveniens est, nec quod homo habeat facilem viam obtinendi dispensationem justam, etiam pro votis futuris, si illa indigerit, non est incongruum, sed favor prudenter concessus ad alliendos homines ad opera virtutis. Majus certe inconveniens videri posset, habere similem viam obtinendi dispensationem ab irregularitate, vel absolutionem a censuris, aut a peccato in futurum committendo, quia hinc videatur posse sumi occasio liberius peccandi, quod non convenit; quod autem sumatur licentia facilis vovendi parum refert. Neutra vero occasio censemur data, et ideo licet interdum possit male accipi ex pravitate vel imprudentia peccantis aut voventis, non ideo privilegium de se est minus congruum aut conveniens.

7. Imo ex hac ratione colligitur ulterius, quod licet quis cum facilitate voveat spe dispensationis ex privilegio quod habet, id non obstat quominus dispensari possit, si causa subest. Hoc a fortiori colligo ex alia sententia communis de casibus reservatis, videlicet, si quis peccet spe privilegii, quod habet, posse per illud absolvit, nisi in ipso privilegio talis exceptio ponatur, ut interdum solet. Quod sensit clare Sylvest., verb. *Indulgentia*, q. 10, alias 11, distinct. 5, dicens, in forma absolventi ex vi indulti ab omnibus peccatis non oportere addere illam particulam: *Præter ea quæ spe hujus indulti commisisti*. Idem sentit Navarr., dict. Comment. de Jubil., notab. 30, n. 7; et Cordub., lib. 5 de Indulg., q. 34 et 37, licet in Summ., q. 22, oppositum significaverit. Et est valde probabilis sententia, quia gratia non est restringenda ultra vim verborum, et si quæ occasio inde sumitur, est ex abuso hominum, non ex vi beneficii. Sic enim etiam abutuntur homines misericordia Dei et institutione sacramentorum, ut inde sumant licentiam facilius peccandi, et nihilominus non privantur fructu illorum, si postea pœnitentiant. Dico ergo multo certius esse in dispensatione votorum; nam sumere licentiam ad vovendum per se non est malum, nec per se videtur esse contra intentionem concedentis talem potestatem, et ideo talis limitatio nunquam addi solet in his indultis, quatenus ad vota spectant.

CAPUT XIV.

AN FACULTAS DELEGATA AD DISPENSANDUM, VEL COMMUTANDUM VOTA, COMPREHENDAT VOTA JURATA SEU PIA JURAMENTA?

1. *Juramenta facta homini, seu vota non possunt per hanc potestatem dispensari.* — *Quibus modis adjungatur juramentum cum voto.* — Supponimus non esse sermouem de juramento promissorio directe facto homini, confirmando promissionem illi factam; nam certum est nec talia juramenta venire nomine voti, nec comprehendendi sub delegatione etiam directe facta ad relaxanda juramenta, quæ semper debet intelligi sine præjudicio tertii, ut ex supra tractatis in proprio loco constat. Agimus ergo de juramentis, quæ instar votorum sunt de materia, seu actione, quæ de se est proportionata ad votum, vel quæ de facto vovetur. Duobus enim modis (ut ex tractat. 2 constat) potest juramentum fieri: uno modo, per se solum; alio modo, simul cum promissione. Et ita in praesenti circa piam materiam fieri potest, vel cum voto, vel sine illo, solum affirmando, et jurando hoc vel illud plium opus facere. Unde etiam potest duabus modis conjungi cum voto: uno modo tantum concomitantem, quia, videlicet, aliquis nunc vovit non ludere, et postea sine repetitione voti simpli citer juravit non ludere, et ita manent illa duo vincula circa eamdem materiam, quæ dicimus esse cum sola concomitantia, quia unum non cadit in aliud. Alio vero modo possunt conjungi cum subordinatione, et in hoc ordinarius ac communis modus esse solet, ut votum præcedat, et juramentum addatur ad confirmandam voti promissionem, ut cum quis jurat non solum eamdem rem quam vovit, sed etiam voti impletionem. Posset autem etiam contrario modo fieri, ut præcederet juramentum, et adderetur votum ad confirmandum juramentum promittendo Deo implere, quod suo nomine juravit. Nam illa etiam est apta materia voti, unde nihil repugnat sic fieri pro arbitrio jurantis.

2. *Referuntur quatuor opiniones.* — *Prima opinio.* — Hinc ergo quatuor ortæ sunt opiniones, quas non existimo veras. Prima simpliciter negat tale privilegium extendi ad juramenta pia, etiamsi juramentum sit solum, et a voto separatum; et a fortiori non posse extendi ad votum juramento firmatum, vel quoque modo cum illo conjunctum. Hanc opinio-

CAP. XIV. AN FACULTAS DELEGATA AD DISPENSANDUM VOTA, ETC.

4105

nem tribuunt Cajetano aliqui moderni, sed cumque modo conjungatur. Ita tenet Lud. Lop., in 2 p. Instruct., titul. de Clavib., c. 9; et Emmanuel Rodr., in Bulla, § 9, n. 410, et tomo 1 Quæst. regul., q. 63, art. 5; Henr. lib. de Indulg., c. 30, n. 5. Et de priori parte dicemus postea. Ratio vero posterioris partis est, quia potestas ad dissolvendum minus vinculum non extenditur ad majus; sed votum juratum est majus vinculum, quam nudum votum, teste D. Thoma, 2. 2, q. 89, art. 2; ergo facultas data tantum ad votum non potest extendi ad votum juratum. Et confirmatur, quia quando votum est juratum, non solum multiplicantur vincula, sed etiam ipsummet vinculum voti in se fit gravius, et præsertim in ordine ad arbitrium et voluntatem delegantis; ergo non potest intelligi concessum in simplici et absoluta votorum concessione. Confirmatur secundo, quia si quis habens votum juratum peteret a Pontifice dispensationem vel commutationem, non explicando circumstantiam juramenti, sed tantum voti, merito censeretur Pontificem decipere, et subpretitiam gratiam obtainere, quia petit solutionem unius vinculi, cum duo habeat; ergo signum est facultatem ad votum per se non extendi ad juratum. Tandem confirmatur, quia cum Societas Jesu haberet a Paulo III privilegium commutandi vota, Gregorius XIII illud extendit ad vota jurata sine præjudicio tertii; ergo signum est prius privilegium non extendi ad talia vota.

4. *Tertia opinio* — Tertia opinio est huic secundæ extreme contraria; negat enim cum prima, juramentum per se stans sine voto posse tolli per tale privilegium, et nihilominus affirmat votum juratum posse per illud privilegium dispensari vel commutari. Hanc referunt moderni auctores, non tamen illam invenio typis mandatam; potest tamen suaderi, quia, licet votum sit juratum, semper est proprium votum, et de se tantum est votum; ergo comprehenditur sub tali concessione; ergo potest per illam tolli. At vero illo sublatu per se cessat juramenti obligatio; quia sublatu fundamento ruit quod in illo nitebatur, et ablato principali auferitur accessorium; hic autem votum est principale, et juramentum est accessorium, ut constat; ergo. Confirmatur ac declaratur exemplo promissionis humanæ confirmatae juramento: nam si ille, in cuius favorem facta est promissio, remittat illam, consequenter cessat juramentum quod illi adhæret; ergo similiter in praesenti, dispensato, voto, cessat juramentum, quia dis-